

Trygge fællesskaber i kristendomskundskab

Tema:
Regler

Læringsmål

Jeg ved mere om, hvordan jeg omgås andre og bruger de forskellige regler, som gælder.

Fælles mål

Livsfilosofi og etik (efter 6. klasse)

- Eleven kan udtrykke sig nuanceret om den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

Etik

- Eleven kan redegøre for sammenhængen mellem etiske principper og moralsk praksis i hverdagslivet og i religiøse problemstillinger.
- Eleven har viden om værdier, normer og adfærd i etiske problemstillinger.

2-3 lektioner.

Baggrund

Igennem livet indgår ethvert menneske i forskellige fællesskaber. Det kan være familien, skoleklassen, et sportshold, en vennekreds, grupper på sociale medier og meget andet. I et fællesskab vil der ofte være regler, som det bliver forventet at vi følger. Reglerne beskriver, hvordan noget skal foregå, eller hvordan vi skal forholde os i en bestemt situation. De kan både være tydelige og utydelige (uskrevne).

I spil, i sport og i almindeligt samvær med hinanden er reglerne typiske tydelige. De er på forhånd skrevet ned, er kendt af alle, og hvis vi overtræder dem, får det konsekvenser for os fx i form af strafpoint eller udelukkelse. I forhold til de sociale fællesskaber vi indgår i, er reglerne ofte mindre tydelige, men reglerne eksisterer stadig, og hvis vi bryder dem, får det også konsekvenser – typisk for vores position i fællesskabet.

Oftentimes er reglerne lavet for at passe på de fællesskaber, vi er med i, for at passe på os, og for at hjælpe os med at have et sundt og godt liv.

Uskrevne regler og normer

Uskrevne regler er ikke formelt besluttet eller skrevet ned. Alligevel bliver de anset for at være gældende. Man kan kalde de uskrevne regler for fællesskabets normer.

I alle fællesskaber er der normer for, hvordan vi bør være, gøre og se ud. Nogle normer er gode for fællesskabet, fx kan det være en norm, at man i klassen altid låner sit viskelæder til dem, der har glemte det derhjemme. Andre normer kan gøre det vanskeligt at blive en del af fællesskabet. Fx hvis der er en norm om at skulle se ud på en bestemt måde. Her kan det virke udstødende for dem, der ikke lever op til normen.

Normer og uskrevne regler kan variere meget, så vi har behov for at have et godt kendskab til den sammenhæng, vi er i, for at forstå dem.

Religiøse regler

I alle religioner er der regler, som de troende skal/kan følge. Mange af reglerne stammer fra dengang, religionerne blev grundlagt. Samtidig kan man ofte finde modsatrettede regler i de hellige skrifter – eller regler, som bliver tolket på flere måder. Derfor kan der opstå konflikter både inden for samme religion og mellem forskellige religioner. Fx er der nogle, der mener, at man skal gøre nøjagtigt, som der står i de hellige skrifter. Mens andre mener, at man skal overføre princippet fra reglerne til en nutidig sammenhæng.

Den Gyldne Regel

Den Gyldne Regel er et moralsk princip, der handler om, at vi skal behandle hinanden ordentligt. Den Gyldne Regel findes i stort set alle kulturer og religioner. Den lyder sådan:

"Vær mod andre, som du ønsker, andre skal være mod dig."

Love

Love er også regler. Men de er mere end det. De er et sæt generelle bestemmelser, som er vedtaget og nedskrevet. De gælder for alle mennesker, der bor i landet. Lovene i Danmark bliver besluttet af Folketinget.

Det har større konsekvenser, hvis vi bryder loven, end hvis vi ikke overholder en regel. Straffen for at bryde loven kan fx være en bøde eller en fængselsdom.

Aftaler

En aftale afskiller sig fra en regel ved at være mere gensidig. Mennesker laver aftaler med hinanden, som alle parter siger god for, når de bliver indgået. Fx kan vi aftale, hvordan vi gerne vil være sammen som klasse, eller vi kan aftale bestemte tidspunkter, hvor vi skal lave noget sammen. Aftaler er altså beslutninger, vi tager sammen.

Sådan gør du:

Introduktion

Fortæl klassen, at I skal arbejde med regler, og hvordan de er med til at skabe rammerne for samvær med andre mennesker – og ikke mindst hinanden i klassen.

Start med at beskrive, hvad en regel er, og at der er forskellige former for regler (se baggrund). Du skal også forklare, hvad forskellen er på regler, love og aftaler. Skriv dem op på tavlen:

- Nedskrevne regler (spil og sport)
- Uskrevne regler og normer
- Religiøse regler
- Den gyldne regel
- Love
- Aftaler

Tal om, hvordan det ville være, hvis der ikke var nogen regler i klassen – eller derhjemme.

Brug evt. de ti bud som eksempel på, at der nogle gange er sammenfald mellem regler og love. Fx er det 5. bud: ”Du må ikke slå ihjel” en slags grundregel, som de fleste samfund har ophøjet til lov. I Danmark bygger en del af den danske lov og samfundsmoral stadig på kristne regler, som danner rammen for mange love og regler – men vores lovgivning bygger også på frihedsrettigheder, menneskerettigheder og børnerettigheder, der ikke har rod i religion.

Tal evt. med eleverne om, at lande lovgiver meget forskelligt, og at der både er eksempler på lande, der ikke inddrager religion i deres love, og lande hvor lovene udelukkende er lavet ud fra religiøse fortolkninger af hellige skrifter.

Opstartsøvelse – Regler i hverdagen

Du skal nu sætte eleverne i gang med en øvelse, hvor de skal tale om regler i deres hverdag. Det kan for nogen være følsomt at fortælle om, så indled med at gøre det tydeligt for eleverne, at ingen må kommentere negativt eller grine ad de regler, som andre har. Tal med eleverne om, at der er forskel på regler i alle familier, og at nogle kan have særlige grunde til at have særlige regler.

Inddel derefter eleverne i makkerpar. Sammen med deres makker får eleverne nu fem minutter til at brainstorme om, hvilke regler de møder i deres hverdag – hjemme og i skolen.

Du kan evt. inspirere eleverne med at nævne forskellige eksempler på regler. Derhjemme kan det være regler om oprydning, sengetider, og hvor meget og hvornår de må bruge mobilen. På skolen kan det være regler om, hvor de må være, og hvordan de skal opføre sig.

Lad eleverne finde en-to regler i skolen og derhjemme, som de mener er gode, og en-to regler de ikke bryder sig om. Bed også eleverne om at begrunde, hvorfor de synes, det er gode/dårlige regler.

Når tiden er gået, laver du en opsamling med hele klassen, hvor du beder eleverne vælge én af de regler, de har talt om. Skriv reglerne op på tavlen. Er der gengangere, kan du bede makkerparret nævne en anden af de regler, de har talt om.

OBS

- Vær opmærksom på, om der er risiko for, at nogen kommer til at fortælle om regler hjemme, som vil virke uforståelige på flertallet. Hvis en elev siger noget, som virker langt fra klassens normer, så er det vigtigt, at du følger op på en måde, så ingen føler sig fordømt, og alle kan bevare værdigheden.
- Hvis der er utryghed i klassen og risiko for, at elever bliver grinet af eller udstillet, så undlad at tage snakken om regler i plenum. Bed i stedet eleverne om at aflevere deres valgte regel til dig på en lap papir – så du kan danne dig et overblik. Du kan også overveje at oprette en padlet (eller et andet digitalt værktøj), hvor eleverne kan skrive deres regler anonymt.
- Hvis du er bevidst om, at en elev i fællesskabet vokser op i et hjem uden grænser og regler eller det modsatte, overvej da, hvordan du støtter og sikrer, at eleven ikke bliver udstillet.
- Hvis du gennem arbejdet med øvelsen får kendskab til elever, der er underlagt regler og normer, som påvirker deres trivsel og muligheder for et godt fritidsliv, har du pligt til at underrette de sociale myndigheder.

Aktivitet 1 – Hvad betyder regler?

Eleverne diskuterer reglerne i plenum eller i grupper:

- Hvorfor findes der overhovedet regler?
- Hvad ville der ske, hvis der ikke fandtes regler?
- Kan man nøjes med én enkelt regel – Den gyldne regel: Gør mod andre, som du ønsker, de skal gøre mod dig? – Hvad taler for og hvad taler imod?
- Er der regler, eleverne skal følge, som de voksne ikke følger, selv om de nok burde?
- Har eleverne været udsat for regler, som de syntes var helt urimelige? Hvilke? Og hvorfor var det ikke rimeligt?

Aktivitet 2 – Regler for de voksne

Inddel eleverne i nye makkerpar. Hvert makkerpar får nu fem minutter til at brainstorme om, hvilke regler de ville opsætte for voksne, hvis de havde muligheden. Når tiden er gået, vælger hvert par den 'voksenregel', som de synes, er den vigtigste. Skriv reglerne på tavlen efter samme princip som i opstartsøvelsen.

Lav herefter en opsamling med klassen, hvor I i plenum kan diskutere:

- Hvorfor kunne de godt tænke sig, at de voksne fulgte disse regler?
- Er der nogle af reglerne, der er de samme, som de selv skal følge i hverdagen? Hvis ja – hvorfor tror de, der er det?
- Er der nogle af reglerne, som de tænker, at voksne ville synes, var urimelige? Hvorfor/hvorfor ikke?

Aktivitet 3 – Klassens regler / aftaler

I skal nu arbejde med at lave nogle aftaler for klassen. Det kan fx handle om, hvordan I taler til hinanden, hvordan I hjælper hinanden, og hvordan I sikrer, at alle har det godt og trygt i klassen. Hvis I har brug for inspiration, kan du evt. supplere med cases fra Red Barnets undervisningsmaterialer '[DropMob](#)' og '[Min skole, min ven](#)', der også har fokus på at lave fælles handlemuligheder klassen.

Sørg for at skabe trygge rammer for gruppearbejdet og klassedialogen under denne aktivitet. Italesæt, at snakken ikke må handle om enkelte elever, men skal dreje sig om klassen som helhed. Fortæl også, at snakken skal tage udgangspunkt i ønsker for fremtiden i stedet for at holde fast i fortiden.

Del eleverne i grupper på fire. Lad dem tale om, hvilke aftaler, de synes, er vigtige i klassen. Hver gruppe skal vælge deres to vigtigste aftaler og skrive dem på tavlen. Læs aftalerne højt for klassen.

I fællesskab kigger I på:

- Er der nogle, der minder om hinanden, som I kan skrive sammen?
- Er alle enige om, at det er nogle gode aftaler?
- Mangler der nogle aftaler?
- Er der nogle aftaler, I kan omformulere, så de er løsningsfokuserede?

Tag efterfølgende en dialog med klassen, hvor I drøfter følgende:

- Hvad er forskellen på at lave regler for klassen og at lave aftaler i klassen?
- Hvad ville der ske, hvis jeres aftaler/regler blev til lov?
- Hvilke af jeres aftaler/regler ville kunne fungere som religiøse regler? Og hvorfor?

OBS

- Vær opmærksom på, om der er elever i udsatte positioner i klassefællesskabet. Det kan fx være elever, der har svært ved at overholde regler og følge aftaler. Sørg for at beskytte disse elever, så de ikke bliver udstillet. Det kan du gøre ved at italesætte, at de fleste af os godt kender til at komme til at glemme en aftale. Du kan også føre samtalen over på, hvordan vi kan hjælpe andre på en god måde, hvis de bryder aftaler.
- Når eleverne kommer med bud på aftaler, kan det være, at de vælger negative sætninger som "Vi må ikke råbe", "Vi må ikke tale grimt", "Vi må ikke drille", "Vi må ikke holde nogen udenfor" osv. Sammen med eleverne skal du forsøge at omformulere sætningerne, så de får et løsningsorienteret fokus. Altså: "Vi skal tale roligt", "Vi skal tale respektfuldt", "Vi skal invitere hinanden med i aktiviteterne" osv.

Afslutning

Skriv de nye aftaler på en planche eller lignende og hæng dem synligt op i klassen. Sørg for at informere alle klassens voksne om, at du sammen med klassen har lavet nye klasseaftaler. Sørg også for at informere forældrene, så de har mulighed for at støtte op om aftalerne. Genbesøg aftalerne jævnligt, så de får betydning.

Materialer:

- Tavle eller smartboard

Sådan lever undervisningen op til de fire pejlemærker for trygge fællesskaber i undervisningen

Et fælles "vi" for klassen

Arbejdet med regler skærper elevernes nysgerrighed på hinanden. Når du skaber en tryk ramme for, hvordan I kan tale om aftaler og regler, så giver du eleverne mulighed for at lære nye ting om hinanden.

Det kan styrke elevernes fællesskab, at de skal opstille regler for de voksne. Det kan samle dem i et børne-fællesskab, hvor klassen er fælles om at være børn.

Når I arbejder med klasseaftaler, kan det skabe en fælles retning og en følelse af tryk og sammenhold i klassen.

At kunne bidrage og lykkes

Når I udarbejder klasseaftaler, er det eleverne, der bidrager til fællesskabet. Det er vigtigt, at du lytter til deres bud, respekterer deres valg og sikrer, at alle elever bliver hørt og inddraget. Det gør du fx ved at nedskrive aftalerne med elevernes nøjagtige formuleringer, så du ikke "overtager" deres aftaler og gør dem mere voksne. – Undtaget er selvfølgelig, hvis eleverne formulerer ekskluderende aftaler, hvor der er brug for, at du hjælper med at finde en mere inkluderende formulering. Husk i så fald respektfuldt at forklare din indvending overfor eleverne, så det bliver tydeligt for alle.

Hvis du vurderer, der er elever, der kan komme i en utryk situation i løbet af undervisningen, skal du tage ekstra hensyn til dem, fx når du sammensætter makkerpar og grupper. Sørg også for at være i nærheden af eleverne, så du kan holde øje med, om de har brug for støtte undervejs eller efterfølgende.

Når du sætter eleverne i velovervejede makkerpar, hjælper det til at beskytte elever, der er i udsatte positioner. Det giver dem bedre mulighed for at deltage værdigt og bidrage til undervisningen.

Variationen af både at inddrage eleverne ift. deres egne erfaringer med regler og deres holdninger til (voksen)regler gør, at flere elever får mulighed for at deltage værdigt og bidrage til undervisningen.

Relevant, aktuel og meningsfuld for eleverne

Elevernes egne erfaringer og holdninger er udgangspunktet for aktiviteterne. Det er med til at gøre undervisningen meningsfuld og aktuel. Mange elever vil synes, det er sjovt at opstille regler for de voksne.

Et mangfoldigt billede af samfundet

Når du inddrager elevernes egne erfaringer med regler i hverdagen, bidrager du til at vise et mangfoldigt billede af, hvordan mennesker lever. Du kan med fordel tale med eleverne om, at der er gode grunde til, at der kan være forskellige regler i forskellige familier. Fx kan nogle have en regel hjemme om, at de skal være stille, når de kommer hjem, fordi en forælder har skifteholdsarbejde, og derfor nogle gange har brug for at sove om dagen. Eller en regel om, at der ikke må komme mange kammerater med hjem, hvis et familiemedlem er sygt.